

Köyümüzde düğün

Anadolu köylerinde delikanlıların çoğu askere gitmeden önce, bir kısmı da askerden döndükten sonra en geç bir-iki sene içinde evlenirler. Kızlar, ilkokulu bitirince dantela örmeye ve kanaviçe işlemeye başlarlar. Yastık yüzü, yatak örtüsü, karyola eteği, perdeler ve oda takımları hep el işiyle yapılır. Genellikle onsekiz yaşına kadar bütün kızlar evlenmiş olurlar.

Köyde evlilik **görücü usulü** ile olur. Erkek çocuk evlenme çağına geldiği zaman, anne ve babası oğullarına **kız arama**ya başlarlar. Delikanlının evleneceği kızı genellikle annesi belirler veya yakın akrabalarının önerileri dikkate alınır. Beğendikleri kızın annesine, güvenilen komşu kadınlar gönderilir. Böylece kız ve annesinin, gönülleri olup olmadığı önceden saptanma yoluna gidilir. Arkadan kız babasının düşüncesi alınmak üzere erkek akrabalarından birisinin yardımı istenir.

Belirlenen kızın evine haber ulaştırılıp kız istenmeye gelineceği bildirilir. Araştırmalar sonunda iki tarafça uyum sağlanırsa, delikanlının yakın akrabalarından hatırı sayılır bir kimse kız evine **'dünürcü'** gönderilir. Allah'ın emri ve Peygamberimizin kavli (sözü) ile kız istenir. Kız tarafı kabul ederse ertesi gün **'söz kesme'**ye gidilir.

Söz kesmede delikanlının annesi, babası ve birkaç yakını bulunur. Kız tarafı isteklerini bildirir. Doğuda başlık parası istenir. İç Anadolu'da ise "mehir" olarak kız için altın takı talebinde bulunulur. Beş altın değerinde **"beşibirlik"** (veya beşibiyerde) ile iki, dört, altı veya sekiz adet altın istenir. Bu altınlar, Sultan Abdulhamid veya Mehmed Reşat döneminde basılan "hamid" veya "reşat" altınıdır. Erkek tarafının gücüne göre takılacak bilezik sayısı da belirlenir.

Söz kesme tamamlanınca kız tarafı yağda yumurta yapar ve erkek tarafından gelen misafirlere yoğurt, pekmez veya üzüm ile birlikte ikram eder. Yumurtalar "sahan" içine kırılır ve üzerine tavada eritilip kızdırılmış tereyağ dökülür. Bu yüzden köy yerinde hakkında söz kesilen genç kız için "yumurtası yenmiş" tâbiri kullanılır.

Bazen delikanlı, bir genç kıza sevdalanır; fakat kızın ailesi olumsuz davranır. Şair **Abdurrahim Karakoç** Kahramanmaraş'ın bir köyündendir. Köyde düğün vardır, civardan misafirler gelmeye başlar. Abdurrahim, komşunun düğününe gelen misafir kıza aşık olur. Düğün sonrası genç kız Maraş'a döner, aşk acısı Abdurrahim'in yüreğini yakar. Ailesi, Maraş'a gidip kızın ailesini bulur ve kızı isterler. Önce "kız küçük" bahanesini bulurlar, ısrar edince "kız nişanlıdır" deyip kestirip atarlar.

Yedi yıl sonra gaz lâmbası ışığında yazılan bir şiirle aşk ateşinin sönmediği anlaşılır:

Sarı saçlarını deli gönlüme Bağlamışlar çözülüyor Mihriban Ayrıktan zor belleme ölümü Görmeyince sezilmiyor Mihriban >	Yar deyince kalem elden düşüyor Gözlerim görmüyor aklım şaşıyor Lâmbada titreyen alev üşüyor Aşk kağıda yazılmıyor Mihriban
Önce naz sonra söz ve sonra hile Sevilen seveni düşürür dile Seneler asırlar değişse bile Eski töre bozulmuyor Mihriban	Tabiplerde ilaç yoktur yarama Aşk deyince ötesini arama Her nesnenin bir bitimi var ama Aşka hudut çizilmiyor Mihriban
Boşa bağlanmamış bülbül gülüne Kar koysam köz olur aşkın külüne Şaştım kara bahtın tahammülüne Taşa çalsam ezilmiyor Mihriban	Tarife sığmıyor aşkın anlamı Ancak çeken bilir bu derdi gamı Bir kördüğüm baştan sona tamamı Çözemedim çözülüyor Mihriban

Peyami Safa'nın ifadesiyle **"Aşk görerek başlar, uzaklaşarak büyür."** Aşık, köyde gördüğü gerçek kıızı değil, kusurlarını gönlünce rötüsladığı, hayalindeki mükemmel güzeli (sarı saçlı

Mihriban'ı) sevmektedir artık. Zira bir dergiye verdiği röportajda Abdurrahim, gençliğinde yaşanmış bir aşk olduğunu, ama kızın adının Mihriban değil, saçlarının da sarı olmadığını ifade ediyor.

Yukarıdaki şiir türküye dönüşünce duymayan kalmaz. Mihriban bir mektup yazar Abdurrahim'e; "Unutmak kolay mı?" başlığı mektubun. Abdurrahim ikinci bir şiirle cevap verir:

"Unutmak kolay mı?" deme, Unutursun Mihriban'ım. Oğlun, kızın olsun hele Unutursun Mihriban'ım. >	Yıllar sinene yaslanır Hatıraların paslanır. Bu deli gönlün uslanır. Unutursun Mihriban'ım.
Gün geçer, azalır sevgi; Değişir her şeyin rengi. Bugün değil, yarın bel ki, Unutursun Mihribanım.	

"O aşk, masum bir aşktı. Bırakalım öyle kalsın... Bazen aklıma düşüyor. Ben unutursun diyorum, ama insan hiçbir zaman unutamıyor..." diyor, Abdurrahim Karakoç.

Bazen delikanlı ile genç kız, herşeyi göze alıp kaçarlar. Remzi Oğuz Arık'ın ifadesiyle "... Kızı kaçıran erkek, sonunda hayat arkadaşına sahip olmayı ihtiras yapan bir kahramandır; sevdiğiyle kaçan kadın, aşk ihtirasıyla her türlü riyakârlıkların kabuğundan sıyrılmış bir anadır."

Nereye yerleşecekler, delikanlı nerede ne işi bulacak? Genç kız belki töreye kurban gidecek! Tüm parlaklığı ve sıcaklığıyla saadet güneşi doğmasa bile, meçhullerin karanlığından bir ay doğsa, yol yordam bulmaya çalışırlar ay ışığında. "**Alın yazısına direnen inadım / Gönül yazısına boyun eğdi.**" Gönülleri birleştiren aşk ve inanç her zorluğu yener ve "Her zorluktan sonra bir kolaylık vardır."

Kız Kaçırma (Arif Nihat Asya)

Yola çıkarılır , gece.. Dağdan taştan geçirilir; >	Köroğlu'nunki gibi bir At üstünde uçarılır.
Ele kaptırmamak için, Diyar diyar göçürülür	Ve yetişenlere ecel Şerbeti de içirilir.

Kız ve erkek aileleri arasında kararlaştırılan bir tarihte nişan töreni yapılır. Nişan töreninde gelin kız ve damat adayına nişan yüzükleri takılır. Damadın ve kızın çok yakınları altın veya bilezik takarlar. Diğer akraba ve davetliler çoğunlukla kumaş cinsinden hediyeler getirirler. Bu kumaşlar, "pazen" denilen kalın ve nispeten iri desenli veya "çit" denilen ince ve küçük desenli olur.

Pazen kumaştan kadınlar için "çinti" denilen şalvar yapılır. Çitten ise gömlek dikilir. Köy yerinde iş yaparken veya eşeğe binip bir yere giderken ya da ağaca çıkıp meyve toplarken kolaylık sağladığından, kadınlar etek yerine şalvar giymeyi tercih ederler.

Nişanlılık döneminde damat adayı askere giderse düğün, askerlik dönüşüne kalır. Bazen de askerlik öncesi hemen düğün yapılır. Genellikle damadın ana ve babası yaşlı ise, gelin kızın hizmet etmesi için düğünde acele ederler. Bu adet, geçmişte "**Ezo gelin**" dramının yaşanmasına neden olmuştur.

1912-1922 yılları arasında on yıl cepheden cepheye koşarak savaşmış Şeyhoğlu Satılmış, iletişimin yok denecek kadar zor olduğu o yıllarda öldüğüne dair köye künyesi gelmiş, fakat sağ olarak dönünce eşinin bir başkası ile evlendirilmiş olduğunu öğrenmiş ve köyünde duramayıp, Ulukışla'dan orta Anadolu'ya uzanan yol üzerindeki bir handa kahrından ölmüştür. Bu olay, Faruk Nafiz Çamlıbel'in "Han Duvarları" şiirinde etkili biçimde anlatılır.

<p>On yıl var ayrımı Kınadağı'ndan Baba ocağından, yâr kucağından Bir çiçek dermeden sevgi bağından Huduttan hudûda atılmışım ben. ></p>	<p>Göynümü çekse de yârin hayâli Aşmaya kudretim yetmez cibâli Yolcuyum bir kuru yaprak misâli Rüzgârın önüne katılmışım ben.</p>
<p>Garîbim, namıma Kerem diyorlar Aşl'mı el almış, harem diyorlar Hastayım, derdime verem diyorlar Maraş'lı Şeyhoğlu Satılmış'ım ben.</p>	

Arapça'da cebel, dağ; cibâl, dağlar demektir. 1970'li yıllarda bizim köyde Satı adında iki kadın ve Satılmış adında dört erkek vardı. Bir türlü anlam veremediğim bu isimler hakkında babama sordum. “Çocuğu olmayan aileler Keskin taraflarında bir yatıra gidip adakta bulunur ve üç gün orada kalırlar. Oradaki sorumlu zat, dönüşte eğer kızınız olursa adını Satı, erkek olursa Satılmış koyun diye tenbih edermiş. Bu kişiler ondan dolayı bu ismi almışlardır. Satılmış demek, adanmış anlamındadır.” diyerek açıklamada bulunmuştu babam.

Böylesi olaylar, insanımızın vicdanında derin izler bırakmış ki Anadolu'da, “askerlik yapmayana kız verilmez” sözü her yerde kullanılır. Zamanımızda askerlik yapmayana iş verilmediği için, kız da verilmez hale gelmiştir.

Nişanlılık süresinde zaman zaman ve bilhassa Ramazan ve Kurban bayramlarında kız ve erkek tarafı arasında hediyeler alınıp verilir. Erkek tarafı, gelin kıza elbise ve ayakkabı gibi hediyeler gönderir. Bu hediyeler ‘sini’ler içinde genç kızlar tarafından taşınır. Kız tarafı da yine sinilerle ev yapımı baklava gönderir.

Kız ve erkek tarafı için uygun bir zamanda düğün tarihi kararlaştırılır. Düğün davetiyesi olarak akrabalar tek tek ziyaret edilip bir parça kumaş “**ağırlık**” olarak verilir. Düğün tarihi yaklaşınca oğlan evinden anne, baba ve damat ile kız evinden gelin kız ve bir yakını ‘**başlık görme**’ye giderler. Başlıkta; kazan, sini, tepsi, sahan, tencere ve tava gibi bakırdan yapılmış mutfak eşyası, karyola, sandık, halı ile gelin ve damat adayı için elbise, ayakkabı, iç çamaşırı gibi giyim eşyaları alınır.

O Zaman (Necmettin Esin)

<p>Sevin bir gelin gibi, dosta düşmana övün, Belki iki ay geçer, iki hafta, iki gün. Gözleri kamaştıran parlak muhteşem düğün, Yaz gelince, O zaman...</p>	<p>O zaman çok yakındır bana baktığın kadar, Zülfünü kement gibi bana taktığın kadar, İçimi bir kor gibi birden yaktığın kadar, Belki iki ay geçer, iki hafta, iki gün, Düğünümüz yakındır, dosta düşmana övün, Derince, Serince, İnce, ince. Yaz gelince, O zaman.</p>
---	---

Düğün Cuma günü başlar, Pazar günü sona erer. Düğünden önce davetliler için bol miktarda tandır ekmeği yapılır. ‘Toyga çorbası’ denilen, içinde yarma bulunan yoğurtlu çorba hazırlanır. Taze veya salamura yapraktan sarma yapılır. Sini sini baklavalar hazırlanır.

Damadın bir yakını ‘**sağdıç**’ olur, düğün süresince damada refakat eder. Damadın çok samimi birkaç arkadaşı da damada eşlik eder, düğün süresince oğlan evinde kalıp damada eşlik ederler. Oğlan ve kız evinde pişirilen yemekler için odun hazırlarlar. Halay çekenlere öncülük ederler. Gelin kızın da samimi birkaç arkadaşı düğün süresince kız evinde yatar kalkar, geline yarenlik yaparlar. Çeyiz sergisini düzenler, kına gecesinde destek olurlar.

Perşembe günü oğlan evi, ‘erkeç’ adı verilen iri, siyah tekenin boynuzlarına altın takıp kız evine kuru fasulye ve pirinç gibi yiyecekleri “hacımakkıl” olarak götürür. Kız evi erkeç, oğlan evi dana keser. Davetlilere tandır ekmeğinden et tiridi yapılır. Cuma günü davulcu ve zurnacı getirilir.

Cumartesi günü ikindi namazından sonra, oğlan evinden kız evine davul zurna eşliğinde siniler içinde hediyeler ve kına gönderilir. Hediyeleri teslim edip kız evinin önünde delikanlılar halay çekerler ve geri dönerler. Eskiden bütün evler toprak dam olduğu için halay çekme damda gerçekleştirilirdi. Yavaştan başlayıp sonra coşan halayda zırzıkı gençler tekme savurarak bacaları yıkarlar ve topuklarını vura vura damı delerlerdi.

Akşam üzeri kız evinden genç kızlar, damadın giyeceklerini erkek evine getirip dönerler. Akşam yoğun bir şekilde gelen giden misafirlere yemek ikram edilir. Yemek servisi, yazın bahçelere taşınan masalar üzerinde, kışın evlerde yere konulan siniler üzerinde yapılır. Düğüne gelenlerin birçoğu “kapaklı” denilen bakır sahan içine un koyup kapağını kapatır ve hediye olarak düğün sahibine takdim ederler. ‘Çinti’lik pazen kumaş getiren davetli sayısı da az değildir.

Cumartesi akşamı erkek evinde çalınan saz eşliğinde söylenen türküler dört bir yandan duyulur. Saz ustası; **Elmadağ’dan Bayram Aracı**, Kayseri’den Zekeriya Bozdağ, Kırşehir’den Neşet Ertaş, Keskin’den Hacı Taşan ve Kırıkkale’den Nuh Akgün’ün çalıp söylediği türkülerini terennüm eder. Bozlak türkülerini hep hüznüldür, ayrılık acısı baskındır. Bayram Aracı, Ekşi Sözlüğe göre “1950’li yılların efsane bozlak sanatçısıdır. Efsane olsa da pek bilinmeyen bir bağlama sanatçısıdır.. bağlamaya ilk kez "re" ayarını veren şahıstır.. Neşet Ertaş’tan tut Orhan Gencebay’a oradan gel Arif Sağ’a herkes Bayram Aracı’dan etkilenmiş ve bağlamalarını "re" ayarına çekmişlerdir.

Neşet Ertaş meşhur olmadan önce düğünlere getirilirdi; karayağız, ufak tefek biri olarak elinde sazı ile köyümüze geldiğini görmüştüm. Neşet Ertaş’ın besteleyerek çalıp söylediği “Zahidem”, bizim düğünlerin en sevilen türküsüdür. Çiçekdağı’nın bir köyünde baba ve anasını çok küçük yaşlarda yitiren Arap Mustafa, yanında çalıştığı ağanın kızı Zahide’ye gönlünü kaptırır, fakat fakir ve kimsesiz olduğundan sırrını açığa vuramaz. Askerde iken Zahide’nin evlenmek üzere olduğunu öğrenir ve üzüntüsünü mızralara döker:

Zahide Kurbanım n'olacak Halim Gene bir laf duydum kırıldı belim Gelenden gidenden haber sorarım Zahidem bu hafta oluyor gelin. >	Gurbet ellerinde esirim esir Zahide’ m kurbanım hep bende kusur Eğer baban seni bana verirse Nemize yetmiyo el kadar hasır.
Çiçekdağı’nda da hiç gitmez duman Zahide’ m kurbanım hallarım yaman Yapamadım şu babayın gönlünü Fakir diye bana vermedi baban.	

Zahide’in Mustafa için yazdığı şiirler de Zahide’nin yakın arkadaşı ve sırdaşı Fatik’ten derlenir:

Bu nasıl sevdaymış geldi başıma Felek ağı kattı tatlı aşıma Sevda çekenlere zor gelir gurbet Gece gündüz elim kalkmaz işime.	Aşağıda sap kağması geliyo Derdin beni elik elik eliyo Kurbanlar olayım gara Mustafam Babam beni yad ellere veriyo.”
---	---

Bir röportajında herkesin bir Zahide’sinin olduğunu söyleyen ve "Yarin aşkı ile arttı hep derdim/ Babamı bir yere dünür gönderdim" diyen Neşet Ertaş, çocukluk arkadaşını ‘çalıcı’ diye vermemelerine çok üzülür, kaderine küser ve Kırşehir’den ayrılıp Ankara’nın yolunu tutar.

Düğün (*Arif Nihat Asya*)

Ey teller, mızraplar; çalın ve ey ses, Gel, söyle en güzel türkünü bugün; >	Türküler, şarkılar ve kasîdeler Çınlatsın yerini, göğünü bugün!
Sen de gel, sen de gel düğüne, çoban; Hakk’a emânet et sürünü bugün!	Düğündür, bayramdır; ötüşün kuşlar.. Ki ayrılıkların son günü bugün!
Yüreğin görünsün, rûhun görünsün: Kaldır ey güzellik, örtünü bugün!	Zaman sarhoş, mekân kendinden geçmiş... Görmüyor, görmüyor önünü bugün!
İki varlık bir kadehe doldurmuş: İçer birbirinin gönlünü bugün!	Yetişir, yetişir ey dedikodu; Kes sesini, bitir sözünü bugün!
Ağlama ey garip ana, ağlama... Helâl et, helâl et südünü bugün!	

Gece yarısı kına yakma töreni düzenlenir. Türküler ve maniler söyleyerek, mum ışığında gelin kıza kına yakılır. Artık gelin olma zamanı gelmiş, baba evinden ayrılık vakti yaklaşmıştır. Bu nedenle, kına töreninde oldukça içli ve ezgili türküler söylenir. Gelin kızın, anasından ve kardeşlerinden ayrılacağı vurgulanır, ‘konuk’ olarak alınması istenir. “**Anam hakkın helal eyle**”, daha ilk saniyesinden hüznü boğduran bir kına gecesi türküsüdür. İç Anadolu ve Doğu Anadolu Bölgesinde yaygın olarak bilinen bu türkü kına gecelerinin vazgeçilmezlerindedir. Sözlerinden de anlaşıldığı gibi; onu doğuran, bakan, bu zamanlara kadar getiren annesinden helallik isteyen bir kadının seslenişidir içleri yakan. Üzerindeki hakkını ödeyemeyeceğini bildiği annesine evden ayrılmadan önce son kez seslenir. Kendisinin annesi olmadan yalnız kalacağını hissettiğinden midir bu hüznü, yoksa annesini yalnız bırakacağını düşündüğünden mi? Kim bilir?

Ak sütünlü beslediğin Kundaklarda belediğin Mutluluklar dilediğin Kızın bugün gelin oldu Senin değil elin oldu >	Helal eyle helal eyle Anam hakkın helal eyle Gidiyorum el evine Anam hakkın helal eyle
Kınam yakıldı elime Kuşak bağlandı belime Düğünçüler ev önüne Geldi anam gidiyorum Anam kızın gelin oldu Senin değil elin oldu	Helal eyle helal eyle Anam hakkın helal eyle Gidiyorum el evine Anam hakkın helal eyle

Erkek evindeki gençler de omuzunda allı pullu poşu (puşi) bulunan damada kına yakarlar. Kına yakanın çağrısına damadın arkadaşları koro halinde cevap verirler: “Gutlu olsun!”

Haydin gençler gına yakalım Gutlu olsun! (<i>hep beraber</i>) 'Gutlu' diyenlerin ağzı datlı olsun! >	Haydin gençler gına yakalım Gutlu olsun! (<i>hep beraber</i>) Güvey gınan gutlu olsun Yarin ile ağzın datlı olsun
Haydin gençler gına yakalım Gutlu olsun! (<i>hep beraber</i>) Gelin gız gınan kutlu olsun Güveyinin yanında sözün datlı olsun	

Pazar günü öğle namazından sonra erkek evindeki davetliler davul zurna eşliğinde kız evine gelini almaya gelirler. Eskiden gelin ata bindirilerek götürülürdü. (Aynalı) sandık, yün yataklar-yorganlar-yastıklar (gelin yastığı yatak genişliğinde bir yastık olup, uç kısımları parlak saten, üzerine geçirilen beyaz kılıfın uçları ise kanaviçe işlidir. Gelinle damat tek yastığa baş koyarlar.) ve gelinin çeyizleri eşeklere yüklenirdi. Şimdi traktörle taşınıyor. En az 50-60 arabalık konvayla kız evine gidiliyor. Kız evine yaklaşınca silah atmaya başlanır, varıldığında da silah atmaya devam edilir. Silah atmanın yasaklanması maalesef henüz tam başarılamadı.

Gelin evden çıkarılırken davul susar ve zurnacı çok yanık bir ayrılık havası çalar, gelin kızın yakınları hep ağlamaklı olurlar. Hoca dua yapar. Herkese gül renkli şerbet sunulur. Telli duvaklı gelin ata veya arabaya bindirilir. Damadın yakınları kız tarafının yakınları ile vedalaşırlar ve konvoy kız evinden ayrılır.

Gelin kız uzun yollardan dolaştırılarak erkek evine getirilir. Çocuklar yollara ip gererek gelin arabasından para alırlar. **Erkek evine gelince damat, etrafa para saçar**, çocuklar keyifle kapışırlar. Gelin eve girerken damdan içi su dolu testi yere atılarak kırılır. Damat gelin kızı eve götürürken damadın anası ile babasına güreş tuttururlar. Kaynanaya yardım edenler yüzünden yalnız kalan kayınpeder her zaman güreşi kaybeder. Sonra delikanlılar evin önünde damatla birlikte halay çekerler. Davetlilere yemek servisi yapılır. Bütün davetliler "hayırlı olsun" dileğinde bulunarak dağılırlar. Böylece düğün sona erer.

Yatsı namazı vakti yaklaşınca, damat camiye götürülür. Namazdan sonra damadın yakınları, damadı götürüp dualarla ve yumruklarla gelinin yanına koyarlar. Pazartesi günü kadınlar gelin görmeye gelirler. Yeni gelin, gelenleri **telli duvaklı** olarak karşılar ve onlara baklava sunar. Gelin görme ziyaretleri, en çok öğleye kadar sürer. Birkaç gün sonra da damat ile gelin, yakın akrabalarını ziyaret ederler ve çeyizden seçtikleri bazı kanaviçe işlemelerden ve örülmüş yün çoraplardan hediyeleri bir bohça içinde "dürü" olarak sunarlar.

Türk Kültürü ve Millî Değerlerimiz (*Prof. Nermin Erdentuğ*)

Evlenme ile ilgili gelenekler

Türk toplumunun köy kesiminde, evlenme mühim bir olaydır.. Buna verilen değer yapılan törenlerde kendini gösterir. Evlenmede geleneğe bağlı birtakım davranışlar, yer alır. **Geleneklerimiz, eskiden akrabâ içi evlenmeleri destekledi.** Bugün, bunun sosyal, biyolojik ve psikolojik zararları görüldüğünden terk edilmektedir. Evliliğe âid diğer bir görenek, baba soyunun önde geldiği Türk âilesinde kızın, evlendikten sonra erkek evine gidip orada yaşamasıdır. **Erkeğin kız evinde yaşaması (iç güveğilik), kız evinin hiç oğlu olmadığı hallerde görülür. Gerçekte, geleneklerimizde iç güveğilik pek hoş karşılanmaz.**

Gelinin lohusalığını kaynana ve kayınbaba evinde geçirmesi de, bir Türk geleneğidir. Kocasının ölümü halinde, dul kadın, çocukları ile birlikte kayınbabasının evinde kalır; kaynana ve kayınbaba sağ iken kocaya gitmez.

Evlenecek kız ve erkek gençlerin seçiminde "iyi huylu, çalışkan ve becerikli" olmaları aranır. Türk topluluğunun bilhassa kır kesimlerinde hâlâ geçerli olan **bir gelenek de, evlenmede, dâmâd tarafının kız tarafına "gelin ağırlığı" (başlık) vermesidir.** Bununla, daha çok, kız çeyizi yapılır veya tamamlanır.

Geleneklerimize göre evlenme sırasında geline kaynata, akrabalar (amca, dayı vs.) tarafından hediyeler verildiği gibi, Gelinin erkek kardeşine, amcasına ve dayısına da hediye verilir.

Erkek çocukları, bulûğdan sonra, “delikanlılık” safında yer alırlar. Delikanlılar, ihtiyarlar meclisine giremezler. Bunlar tarla sürer, odun keserler; **ahlâkları bozulmasın diye de, erken evlendirilirler. Geleneklere göre sünnet, erkeklik çağının ilk basamağıdır. Ancak, delikanlı, askerlikten ve evlendikten sonra tam erkek sayılır ve söze karışır.** Geleneğe bağlı olarak, erkek cinsi içinde, “ihtiyarlar”, “genç bekâr erkekler” gibi guruplanmalar vardır. İhtiyarlar gurubuna delkanlılar giremezler.

İhtiyarlar, 40 yaşının üstünde olanlardır; evli gençler de, son zamanlarda, ihtiyarlar gurubuna katılmaktadır. Ancak, bunlar, dinleyici olmak ve elpençe divan durmak zorundadırlar.

Türk geleneğinde “çok çocuk sahibi olmak” da istenir. **Çocuksuz âile, “yarım âile” sayılır.** Kısır erkek veya kadın, meyvasız ağaca benzetilir. Evliliğin hemen ilk yıllarında çocuk olmasının ana sebebi buna dayanır.

Millî kültür değerlerimiz

Türk köylerinde, sosyal kontrol çok kuvvetlidir: usul dışı bir davranış, hemen kavgaya yol açar. Köy kamu oyu mahkemeye başvurmayı ayıplar. Akrabaların kendi aralarında anlaşamamaları ayıplanır. Geleneklerimizde, bir insanın erkekçe davranmasını ve hoşgörüyü sâhib olmasını emr eden kaideler, şiddete ve düzensizliğe karşı olan baskılar, devlet baskısından daha kuvvetlidir. **Türk geleneğinde yaşlılar, erkekler, dindar ve iyi davranışlı kişiler çok saygı görürler.** Misafir odalarında, işte, akrabalarda, câmide ve merâsimlerde yaşlılara çok saygı gösterilir; bunlar şeref yerlerinde oturtulurlar.

Türk geleneğinde değerlerimizi ehemmiyet derecesine göre sıraladığımızda, **yurt-severlik ölçüsünde güçlü olan bir değerimiz de “nâmus” değeridir.** Türk cemiyetinde “nâmus için yaşanır, nâmus için ölünür” sözü bunu gösterir. Bu değer, ahlâk açısından; dürüstlük, iyi karakter sahibi olma, sözünde durmak, borcunu ödemek, başkalarının haklarına saygı göstermek demektir. Nâmuslu bir erkek, anneye, karıya, kız kardeşe ve yakın akraba kadına yapılan bir sarkıntılık veya hakaret karşısında, onları, ölüm pahasına da olsa, korumalıdır. Böylece, kendi nâmusunu da korumuş olacaktır. Nâmus konusunda köylerde hoşgörü yoktur ağır cezâ vardır.

Türk geleneğinde **akrabalığın değeri büyüktür. Ayrıca komşuluğa da çok değer verilir.** Türkiye Türk Topluluğunda “hemşehrilik” değeri de küçümsenemez. Aynı kent veya köyden olmak, bir Türk için, çok değerlidir.

Gururlu, onurlu olmak bir Türk vasfıdır. Türk halkı, kibirli değildir ve bu tutumunda dinî hükümlerin payı vardır. Çünkü İslâmlıkta “kibirlilik” yasaklanmıştır. Türkler için onurluluk, **“izzet-i nefis, haysiyet sahibi olmak”** anlamını taşır.

Anadolu köylüsü, karşılığını beklemeden isteneni veren, devlete mutlak sadâkati olan bir kişidir. **Sâdelik, iddiâsızlık, kanâat ve feragat** onun göze çarpan vasıflarıdır. Kanaatkârlık Türk halkının bir değeridir.

- **Kına Türküsü** (*Muharrem Güngör- Kalecik Gozayan Köyü*)
Elimi sundum asdara
Elimi kesdi desdere
Gelin büyük güççük
Yaren yoldaş güve gıması yakalım
Gutlu ossun diyenin
Ağzı datlı ossun
- **Elmadağ yöresinden derlenmiş maniler** (*Yurt Ansiklopedisi*)

Kaya dibi kar imiş Yağmış yağmış erimiş Otuziki meyvanın	Elmayı yüke kodum Ağzını dike kodum Verdim yârî ellere	Ekin ekdim bir evlek Dadandı kara leylek Yâr bırakmış gidiyor
---	---	--

En tatlısı yâr imiş >	Boynumu büke kodum	Nasıl dayansın yürek
Çubuğun urganıyım Üstünün yorganıyım Hangi yoldan gelersen O yolun kurbanıyım	Ak süde kaymak olsam Güzele gömlek olsam Davara güden oğlanın Elinde deynek olsam	Irmak susuz olur mu Dibi kumsuz olur mu Bana yârden geç derler Gönül yârsiz olur mu
Irmağa suya vardım Bilmeyom neye vardım Su değildi maksadım Yâri görmeye vardım	Yaş kiremit özüyün Kim görmüş gözüyün Adam yârdan geçer mi Ellerin sözüyün	Kayalar merdin merdin Kim bilir kimin derdin Ağaçlar kalem olsa Yazılmaz benim derdim

- **Erken kalkan yol alır, erken evlenen döl alır.**
- Kız dediğin neymiş; **elini sallasan ellisi, kolunu sallasan tellisi.**
- Kocakarıyı iskartaya çıkardık gayri. Bundan sonra **ne hamur yoğurur, ne çocuk doğurur.**
- **Felek kimine kavun yedirir, kimine kelek.**
- **Zengin zengine - herkes dengine.**
- Kaderine daha çok ağlayanlar, üzerine kuma gelen kadınlar.
- **Saldım çayıra Mevlâ kayıra.**
- Köyden indim şehire, şaşırdım birdenbire.
- **Alına yazılan gelirmiş başa...**
- **Ne köy olur bizden gayri ne kasaba.**
- Evlenmek için önce ev sahibi olmak gerek: **“Dünyada mekân, ahrette imân”.**
- Düşünlerde utanan, **“yenim dar, yerim dar”** bahanesiyle oyuna kalkmayan.
- Dünürçüler **“Allah’ın emri, Peygamber’in kavli”** demeye kalmadan kız babası “beş bin” deyip kesiyordu. Yok ki veresin. Veresin de gönlünün istediğini alınsın. Ne demiş elin oğlu:
Kavun kestim kar gibi
Kızın gönlü var gibi
Kızın gönlü olmazsa
Beşibirlik nal gibi.
- Çocuk yaştaki erkeğe gelin giden kızların hâli:

Zabah olur çarığımı giyemez Çifte gider bir dönüm yer süremez Eve gelir halin nedir diyemez	Ben güzelim bir çocuğa verdiler Verdiler de günahıma girdiler.
---	---